

Історичні, філософські, правові й кадрові проблеми фізичної культури

УДК 378.796.071.4

Сергій Гуменюк

Актуальність використання засобів інноваційних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів фізичної культури

Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка (м. Тернопіль)

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасне суспільство вимагає високого рівня компетентності педагогів, що, зі свого боку, зумовлює необхідність пошуку нових шляхів їх усебічного вдосконалення. Підготовка висококваліфікованого педагога – одна з найважливіших науково-практичних проблем існування освіти. Розвиток вітчизняної системи освіти спрямований на формування особистості сучасного вчителя, який би зміг самостійно й продуктивно мислити, приймати швидкі та адекватні рішення, орієнтуватись у мінливих ситуаціях, проявляти творчу ініціативу. Розв'язання цього завдання можливе через пошук й упровадження найбільш ефективних інноваційних засобів навчання.

Відповідно до особливостей сучасного етапу розвитку вищої педагогічної освіти відбувається реформування змісту підготовки майбутніх педагогів, зокрема й учителів фізичної культури, формуються нові вимоги до їхньої професійної компетентності, упроваджуються інноваційні технології фахової підготовки. На сьогодні постає проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури, які повинні мати не лише глибокі спортивно-педагогічні знання та практичні навички, а й спроможні кваліфіковано застосовувати їх у майбутній педагогічній діяльності. Для цього в основу професійної підготовки слід покласти принципи гуманізації й демократизації освіти, особистісно-діяльнісний підхід, оновлення змісту та форм організації навчально-виховного процесу із застосуванням новітніх технологій і освітніх інновацій.

Аналіз досліджень цієї проблеми свідчить, що їй приділяли увагу такі науковці: Е. Вільчковський [3], Т. Круцевич, М. Зайцева [6], О. Куц, І. Липчак [7], Л. Сергієнко [8], Б. Шиян [10]. Окремі питання професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури зособами інноваційних технологій досліджено в працях Р. Ахметова, В. Шаверського [1], О. Болотіної [2], І. Гринченка [4], О. Іванської, А. Сидорука, Т. Яковенка [5], О. Сухобока [9]. Однак невирішеним залишається питання визначення основних напрямів упровадження інноваційних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Завдання роботи полягає в теоретичному аналізі актуальності й доцільності використання засобів інноваційних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Аналіз наукових досліджень [1; 3; 7; 10] свідчить, що на сьогодні до актуальних проблем фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури належать:

- психолого-педагогічні основи майстерності майбутніх учителів фізичної культури;
- спортивна та професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів фізичної культури;
- викладання окремих спортивно-педагогічних дисциплін у структурі підготовки майбутніх учителів фізичної культури;
- медико-біологічні, валеологічні й екологічні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури;

- ступенева система підготовки майбутніх учителів фізичної культури;
- підготовка майбутніх учителів фізичної культури до творчо-пошукової діяльності;
- застосування інформаційно-комунікативних технологій у підготовці майбутніх учителів фізичної культури;
- використання різноманітних інноваційних засобів навчання в процесі фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Дослідження професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури свідчать, що інноваційні засоби навчання й теоретичні положення технологізації навчання, спрямовані на активізацією емоційної та пізнавальної сфер студентів. Підвищення вимог до професійної підготовки майбутніх педагогів повинно, передусім відобразитись у реформуванні навчально-виховного процесу. Одним із напрямів модернізації сучасного навчально-виховного процесу є теоретико-методичне обґрунтування запровадження інноваційних технологій у практику підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Тенденції сучасної системи вищої освіти полягають у зміні традиційної педагогічної моделі на нову парадигму інноваційного типу з використанням нових технологій навчання. Нова парадигма розвитку фізичної культури обумовлює необхідність відповідних змін у підготовці майбутніх учителів фізичної культури в системі вищої освіти. Фахова підготовка у вищій школі являє собою процес становлення особистості майбутніх спортивних педагогів, формування загальної й професійної культури, компетентності, професійних компетенцій, які виступають фактором успішної діяльності шкільного вчителя фізичної культури. Професійна готовність майбутнього педагога – це показник його ефективності, що виражає якісні характеристики професійної спрямованості, педагогічного мислення, рівня оволодіння професійними вміннями й навичками [9].

Основне завдання фахової підготовки полягає не лише в наданні студентам ґрунтовних знань у професійній діяльності, а й формування в майбутніх фахівців із вищою фізкультурною освітою готовності продуктивно мислити та реалізувати набуті знання, уміння й навички на практиці. У результаті професійної підготовки майбутні вчителі фізичної культури повинні легко адаптуватися до мінливих умов педагогічної діяльності, уміти самостійно засвоювати нові знання, орієнтуватися та приймати рішення в нових нестандартних ситуаціях, запроваджувати прогресивні технології в процесі фізичного виховання школярів. Розв'язання цієї проблеми необхідне насамперед для того, щоб забезпечити майбутнім педагогам мобільність й особистісно-творчий потенціал у педагогічній діяльності.

Водночас система фахової підготовки майбутніх учителів фізкультури має низку недоліків. Та й реальні результати навчання студентів, як свідчить практика, не завжди відповідають сучасним вимогам. Недостатньо вивченими залишаються закономірності формування професійних умінь майбутніх учителів фізичної культури, їх зв'язок з особливостями засобів, методів та організаційних форм навчання в педагогічних навчальних закладах, також не визначені педагогічні умови, які обумовлюють ефективність навчального процесу. Нерозв'язано повною мірою проблему забезпечення зв'язку навчання в закладах освіти з майбутньою професійною діяльністю, у тому числі й у сфері формування професійної майстерності майбутніх учителів фізичної культури [1]. Учителі фізичної культури практично не володіють сучасними методиками вдосконалення рухових здібностей. Особливе занепокоєння викликає в Б. Шияна [10] бідний арсенал форм і методів фізичного виховання, які культивуються в більшості шкіл, та невміння вчителів застосовувати нові інноваційні технології в практичній діяльності.

Акцентує увагу на прогалинах у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури в теоретичному й практичному аспектах Л. Сергієнко [8]. Автор зазначає, що професійна освіта майбутніх фахівців повинна забезпечувати їхній високий професіоналізм, умови для самореалізації особистості, гнучкість, варіативність навчання. Покращення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури потребує більш ефективних шляхів організації навчально-педагогічного процесу, його піднесення на сучасний технологічний рівень із використанням інноваційного підходу.

Причиною такого становища, на думку І. Гринченка [4], є наявність суперечностей, що утворили:

- невідповідність традиційних цільових настанов на підготовку майбутніх учителів фізичної культури сучасним концепціям розвитку фізичної культури й системи фізичного виховання у вищій освіті;
- превалювання окремих підходів у розв'язанні проблеми підготовки педагогічних кадрів та об'єктивна необхідність комплексного впровадження нових освітніх технологій;
- необхідність модернізації процесу професійної підготовки відповідно до сучасних тенденцій розвитку освітньої системи й відсутність механізму, технологій такого впровадження на практиці з урахуванням сучасних інформаційних, організаційних, науково-методичних досягнень.

Зважаючи на такі суперечності, виникає гостра необхідність переосмислити підходи до професійної підготовки студентів у ВНЗ на факультетах фізичного виховання відповідно до сучасних вимог у професійній підготовці майбутніх учителів фізкультури та їхньої соціальної ролі в процесі фізичного виховання школярів.

Варто визначити й охарактеризувати нові вимоги, які висуваються до теоретичної й практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, у контексті використання інноваційних засобів навчання. Так, О. Болотіна [2] визначає, що фахівець із фізичної культури та спорту нової формації повинен знати зміст інноваційних технологій у галузі фізичної культури й спорту; форми, методи та принципи організації інноваційного навчання; медико-біологічні, психолого-педагогічні, соціокультурні основи інноваційних технологій у галузі фізичної культури й спорту

Відповідно до теоретичних знань, визначаються вміння, які повинні характеризувати сучасних учителів фізичної культури:

- планувати, організовувати та проводити заняття із застосуванням інноваційних технологій;
- застосовувати на заняттях сучасні засоби й методи фізичного виховання, адекватні змісту інноваційних технологій;
- оцінювати ефективність використання інноваційних технологій і контролювати якість навчально-виховного процесу;
- аналізувати й коректувати свою професійну діяльність;
- організовувати та проводити наукові дослідження у сфері професійної діяльності.

Використання інноваційних засобів навчання в умовах вищої педагогічної школи є ефективним процесом, який забезпечує цілеспрямовану підготовку фахівця галузі фізичної культури й спорту, зумовлює оптимізацію засвоєння необхідних теоретичних і практичних знань та вмінь.

Слід звернути увагу, що в сучасній вищій школі впровадження інноваційних технологій у фахову підготовку майбутніх учителів фізичної культури здійснює викладач, тому він повинен відповідати певним вимогам, серед яких:

- спрямованість дій викладача на впровадження інноваційних технологій, створення організаційно-педагогічних умов, які активізують аудиторну й самостійну пізнавальну діяльність студента;
- спроможність формувати в студентів потреби в поглибленому вивченні дисциплін спортивно-педагогічного циклу, поєднання вмінь систематизувати знання, користуватися ними й передавати їх іншим [5].

Інноваційні технології навчання розглядаються не просто як форма організації навчально-виховної діяльності, а як процес розвитку професійних здібностей у студентів, що дає змогу перетворювати знання та вміння в частину професійної компетентності. Формування вчителя-новатора повинно відбуватись із впровадженням у навчальний процес інноваційних технологій для кращого засвоєння системи знань, формувати професійне ставлення до педагогічних проблем, розглядаючи їх із різних позицій. На думку Т. Круцевич [6], це актуалізує доцільність застосування інноваційних здобутків педагогічної науки у фаховій підготовці майбутніх учителів фізкультури.

Отже, професійна підготовка засобами інноваційних технологій набуває різноманітності й особистісно орієнтованого підходу до навчання, а в освітньому процесі сприяє забезпеченню індивідуалізації та диференціації практичної й теоретичної підготовки майбутніх фахівців. Застосування сучасних інноваційних технологій у навчально-виховному процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури створює нові можливості для покращення навчання, активізації професійного мислення, формування професійних умінь і навиків.

Висновки. Система фахової підготовки майбутніх учителів фізкультури має низку недоліків і не завжди відповідає сучасним вимогам, тому виникає потреба переосмислити підходи в організації професійної підготовки студентів у ВНЗ на факультетах фізичного виховання.

Інноваційні засоби навчання й теоретичні положення технологізації вважаються ефективними способами фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури, спрямованими на активізацією емоційної та пізнавальної сфер.

Інноваційні технології навчання розглядаються не просто як форма організації навчально-виховної діяльності, а як процес розвитку професійних здібностей майбутніх учителів фізичної культури, що дає змогу перетворювати знання й уміння в частину професійної компетентності.

Використання інноваційних засобів навчання в умовах вищої педагогічної школи є доцільним, оскільки забезпечує цілеспрямовану підготовку фахівця галузі фізичної культури й спорту, зумовлює оптимізацію засвоєння необхідних теоретичних і практичних знань та вмінь.

Перспективи подальших досліджень. Створення системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на основі засобів інноваційних технологій становить перспективу подальших розвідок у цьому напрямі.

Джерела та література

1. Ахметов Р. Ф. Проблеми й перспективи формування професійної майстерності фахівців фізичної культури засобами інноваційних технологій [Електронний ресурс] / Р. Ф. Ахметов, В. К. Шаверський. – Режим доступу : <http://www.eprints.zu.edu.ua/1519/1/07arfzit.pdf>
2. Болотіна О. В. Особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до оздоровчої роботи із школярами спеціальної медичної групи у сучасних умовах вищої освіти / О. В. Болотіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Vlush/Ped/2010_17_2/1.pdf.
3. Вільчковський Е. С. Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання / Е. С. Вільчковський // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002 рр. : зб. наук. пр. – Х. : ОВС, 2002. – Ч. 1. – С. 301–310.
4. Гринченко І. Б. Сучасні напрями впровадження інновацій в професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури [Електронний ресурс] / І. Б. Гринченко. – Режим доступу : <http://www.nniif.org.ua/File/12gibsnv.pdf>
5. Іванська О. В. Формування професійної майстерності фахівців фізичної культури засобами педагогічних технологій [Електронний ресурс] / О. В. Іванська, А. В. Сидорук, Т. С. Яковенко. – Режим доступу : <http://nauka.uagate.com/wp-content/uploads.pdf>
6. Круцевич Т. Інноваційні процеси у сфері підготовки та перепідготовки кадрів з фізичної культури / Т. Круцевич, М. Зайцева // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2005. – № 4. – С. 41–44.
7. Куц О. С. Нові технології та моделювання підготовки вчителів фізичної культури / О. С. Куц, І. А. Липчак // Молода спортивна наука України : зб. наук. ст. – Львів : ЛДДФК, 2002. – Вип. 6. – Т 2. – С. 539–541.
8. Сергієнко Л. П. Інноваційний зміст системи підготовки спеціалістів фізичного виховання і спорту / Л. П. Сергієнко // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2003. – № 3–4. – С. 23–32.
9. Сухобок О. Ю. Засоби інноваційних технологій у підготовці майбутніх учителів фізичної культури / О. Ю. Сухобок // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2012. – Вип. 12. – С. 109–112.
10. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б. М. Шиян. – Тернопіль : Навч. кн – Богдан, 2004. – Ч. 1 – 272 с.

Анотації

У статті проаналізовано актуальність і доцільність фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури засобами інноваційних технологій. Інноваційні засоби навчання спрямовуються на активізацію емоційної й пізнавальної сфер та розглядаються як процес розвитку професійних здібностей студентів, що дає змогу перетворювати знання й уміння в частину професійної компетентності вчителя. Застосування сучасних інноваційних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури є доцільним, адже це створює нові можливості для покращення навчання, активізації професійного мислення, формування професійних умінь і навичок.

Ключові слова: *інноваційні засоби навчання, фахова підготовка, учителі фізичної культури, навчально-виховний процес.*

Сергей Гүменюк. Актуальность использования средств инновационных технологий в профессиональной подготовке будущих учителей физической культуры. *В статье анализируется актуальность и целесообразность профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры средствами инновационных технологий. Инновационные методы обучения направлены на активизацию эмоциональной и познавательной сфер и рассматриваются как процесс развития профессиональных способностей студентов, что позволяет превращать знания и умения в часть профессиональной компетентности учителя. Использование современных инновационных технологий в процессе профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры является целесообразным, ведь это создает новые возможности для улучшения обучения, активизации профессионального мышления, формирование профессиональных умений и навыков.*

Ключевые слова: *инновационные методы обучения, профессиональная подготовка, учителя физической культуры, учебно-воспитательный процесс.*

Sergiy Gumeniuk. Topicality of Using the Innovative Technologies Means in Professional Training of Future Teachers of Physical Education. *In the article it is analyzed the relevance and appropriateness of professional training for future teachers of physical culture with the help of innovative technologies. Innovative learning methods are aimed at activation of the emotional and cognitive areas and are considered as the processes of students professional abilities*

development which enable converting knowledge and skills into the professional competence of a teacher. The use of modern innovative technologies in the process of professional training of future teachers of physical education is appropriate, because they create new opportunities to improve learning, enhance professional thinking, formation of professional abilities and skills.

Key words: *innovative learning methods, professional training, physical education teachers, educational process.*